

УДК 339.13.012.426 338. 456 6336 (477)

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Г. Періг, здобувач

Львівський національний аграрний університет

Постановка проблеми. Результатом прогресуючого поступу людського суспільства стали виникнення і формування явища конкуренції, яка у свою чергу є динамічною силою його розвитку. Конкуренція змушує суб'єкти діяльності не зупинятися на досягнутому, постійно рухатися і самовдосконалюватися. В умовах глобалізації посилення конкурентних позицій аграрних підприємств можливе через їх участь в інтегрованих структурах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичні основи дослідження конкурентоспроможності аграрних підприємств є предметом уваги багатьох учених-економістів – В.В. Арестенка, В.Б. Смолінського, М.В. Бутко, О.С. Гапанович. Деякі автори розглядають термін «конкуренція» як суперництво. Наприклад, Й. Шумпетер розглядає конкуренцію як суперництво старого з новим, з інноваціями; Г. Азоев – як суперництво на будь-якому терені між окремими юридичними чи фізичними особами, зацікавленими в досягненні однієї й тієї самої мети; І. Ліфіц – як форму взаємної суперечки суб'єктів ринкової економіки. Конкуренцію як структурний елемент ринкової економіки досліджували С. Мочерний, К. Макконел, С. Брю, П. Ватник, Ю. Юданов.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є узагальнення теоретико-методичних аспектів формування та забезпечення конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні поки ще не існує чіткого, прийнятого більшістю вченими визначення поняття конкуренції як категорії ринкових відносин. Перші, найбільш цілісні трактування цього поняття, з'явилися в середині XVIII ст., а до середини XX ст. сформувалися загальні уявлення про суть конкуренції та основні її рушійні сили.

У ринковій системі господарювання категорія "конкурентоспроможність" – одна з основоположних, тому що в ній концентровано відбиваються економічні, науково-технічні, виробничі, організаційно-управлінські, маркетингові та інші можливості не лише окремого господарства, регіону, а й країни загалом. Глобалізація ринків, масштабне проникнення іноземних товарів на український ринок переводять проблему управління конкурентоспроможністю промисловості до пріоритетних управлінських завдань, успішне виконання яких забезпечить виживання і розвиток галузі в новому середовищі. Визначення рівня конкурентоспроможності галузі, підприємства є актуальним завданням, що дає змогу обґрунтовано вибирати стратегічні напрями їх діяльності та шляхи

досягнення конкурентних переваг. У свою чергу підвищення рівня конкурентоспроможності сприятиме залученню нових коштів на розробку нових технологій, активізацію інноваційної діяльності промисловості [1].

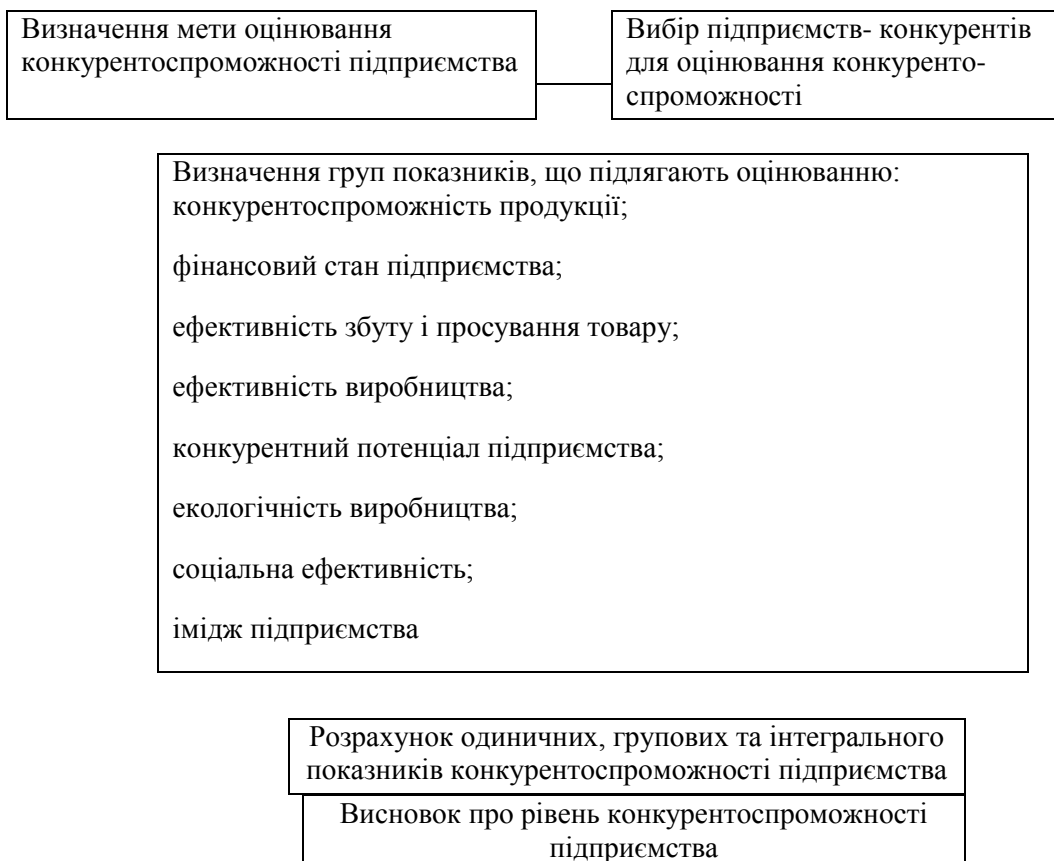
Вивчення та аналіз сучасної економічної літератури свідчить про відсутність загального погодження відносно сутності категорії "конкурентоспроможність" та про існування великої кількості методів щодо визначення її рівня. Тому дослідження питань, пов'язаних із визначенням рівня конкурентоспроможності підприємства на зовнішніх ринках з метою управління, є актуальним.

Конкурентоспроможність є вирішальним чинником комерційного успіху в ринковій економіці. За часів планової економіки щодо неї не виникало через відсутність конкурентного середовища на внутрішньому ринку. Тому в радянські часи можна було говорити або про конкурентоспроможність на світовому ринку, коли коло оцінюваної продукції скорочувалося до тих видів, які реально експортували, або в суть теоретичній площині, коли порівняння проводили з продукцією світового ринку [5].

Конкурентоспроможність підприємства – комплексна порівняльна характеристика, яка відображає переваги сукупності показників його діяльності та забезпечує успіх на певному сегменті ринку за певний проміжок часу щодо сукупності показників підприємств-конкурентів [1].

В економічній літературі можна виділити велику кількість класифікацій конкуренції за різними критеріями. Залежно від класифікаційної ознаки розрізняють два її види. За станом ринку виділяють досконалу (вільна) та недосконалу конкуренцію. Досконала конкуренція заснована на приватній власності і господарській відособленості. Вона припускає, що на ринку є безліч незалежних фірм, які самостійно вирішують, що створювати і в яких кількостях, а також такі умови: обсяг виробництва окремої фірми є незначним і не впливає на ціну реалізованого цією фірмою товару; реалізовані кожним виробником товари є однорідними; покупці добре інформовані про ціни, і якщо хтось підвищить ціну на свою продукцію, то втратить покупців; продавці діють незалежно один від одного; доступ на ринок ніким і нічим не обмежений [3].

В умовах становлення ринкових відносин доцільно використовувати метод оцінювання конкурентоспроможності підприємства, який враховує всі недоліки перелічених методів (див.рис.).

Низький рівень	Високий рівень
Підприємство не конкурентоспроможне; слід розробити стратегії, спрямовані на забезпечення конкурентоспроможності підприємства	Підприємство переважає конкурентів; слід розробити стратегії, спрямовані на підтримку конкурентостійкості підприємства

Рис. Алгоритм оцінювання конкурентоспроможності підприємства [2].

В умовах ринкової економіки, коли зарубіжним фірмам тепер протистоїть не єдиний суперник в особі радянської держави, а окремі українські виробники, вільні у виборі своєї конкурентної стратегії, але й менш захищені підтримкою з боку своєї держави, проблема підвищення рівня їх конкурентоспроможності набуває вирішального та загальнонаціонального значення [4].

Висновки. Підвищення конкурентоспроможності підприємства залежить від ефективного використання всіх чинників, що дають змогу збільшити виробництво високоякісної продукції, знизити затрати праці та коштів, удосконалити систему техніко-технологічних й агротехнічних заходів виробництва продукції та збуту, запроваджувати нові технологічні проекти, які

базуються на сучасних досягненнях аграрної науки. Одержання прибутків у розмірах, необхідних для забезпечення розширеного відтворення в сільському господарстві, сприяє прискоренню виходу галузі з фінансової кризи, дає змогу зміцнити експортний потенціал і надійність продовольчої безпеки.

Бібліографічний список

1. Должанський І. З. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посіб. / Должанський І. З., Загорна Т. О. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
2. Збарський В. К. Конкурентоспроможність високотоварних сільськогосподарських підприємств : монографія / В. К. Збарський, М. А. Місевич / за ред. проф. В. К. Збарського. – К. : ННЦ ІАЕ, 2009. – 310 с.
3. Кобиляцький Л. С. Управління конкурентоспроможністю : навч. посіб. / Кобиляцький Л. С. – К. : Зовнішня торгівля, 2003. – 304 с.
4. Маркетинг: основи теорії та практики : навч. посіб. / за ред. Липчука В. В. – 3-тє вид., випр. і доп. – Львів : Магнолія 2006, 2008. – 288 с.
5. Сумець О. М. Оцінка конкурентоспроможності сучасного промислового підприємства : навч.-практ. посібник для студ. економ. спец. / Сумець О. М., Сомова О. Є., Пеліхов С. Ф. – К. : Професіонал, 2007. – 208 с.

Періг Г. Теоретичні основи дослідження конкурентоспроможності

Розглянуто суть понять конкуренції та конкурентоспроможності, проаналізовано особливості їх прояву в аграрному секторі економіки. Показано теоретико-методологічні аспекти формування та забезпечення конкурентоспроможності.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність.

Perig G. Theoretical basis of research competitiveness

The essence of the concepts of competition and competitiveness analysis of the peculiarities of its manifestation in the agricultural sector. Displaying theoretical and methodological aspects of the formation and maintenance of competitiveness.

Key words: competition, competitiveness.

Периг Г. Теоретические основы исследования конкурентоспособности

Рассмотрены сущность и понятие конкуренции и конкурентоспособности, проанализированы особенности ее проявления в аграрном секторе экономики. Подано теоретико-методологические аспекты формирования и обеспечения конкурентоспособности.

Ключевые слова: конкуренция, конкурентоспособность.